

Знищуючи інших, ти знищуєш себе, не поважаючи інших ти сам не вартий поваги. Ці прості істини даються найскладніше. Порівняльне правознавство має впоратися з цим завданням, зробити їх обов'язковими атрибутами освіченого юриста. Програючи, порівняльне правознавство прирікає на поразку весь світ. Останній знов повертається до стану війни і права сильнішого.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Кресін О. ЮНЕСКО і розвиток порівняльного правознавства: до 60 – річчя Міжнародного комітету порівняльного права – Міжнародної асоціації юридичних наук. Порівняльне правознавство. 2012. № 1-2. С. 256-272.

2. Graziadei M. Comparative law as the study of transplants and receptions. The Oxford handbook of comparative law. Ed. by M. Reimann, R. Zimmermann. Oxford : Oxford University Press, 2006. P. 442–475.

Світлина І.А.,
асистент кафедри права та правоохоронної діяльності
Ригун А.К., студентка
Державний університет «Житомирська політехніка»
м. Житомир

ГАРМОНІЗАЦІЯ КОРПОРАТИВНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ЗГІДНО З ДИРЕКТИВАМИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Вплив права ЄС на корпоративне право України має стратегічне значення в контексті інтеграції України до єдиного ринку Європейського Союзу. Йдеться не про адаптацію окремих норм, а про глибоку системну реформу корпоративного законодавства, яка охоплює низку ключових напрямів.

Гармонізація, тобто процес приведення національного законодавства у відповідність до норм і вимог, встановлених Директивами ЄС, які Україна зобов'язалася імплементувати важливі акти передбачає зокрема:

1. Відповідність Директиві (ЄС) 2017/1132, що кодифікує й консолідує низку раніше прийнятих Директив ЄС у сфері корпоративного права, зокрема щодо: утворення компаній з обмеженою відповідальністю, їхнього капіталу та модифікацій капіталу; обов'язків зі звітності, розкриття інформації, публічності даних про компанії та їх філії; реєстрів компаній та міжреєстрової взаємодії (Business Registers Interconnection System, BRIS) – обмін інформацією між національними реєстрами; процедур злиття, поділу, реорганізації компаній, а також транскордонних операцій.

Директива вимагає, що національні реєстри компаній повинні бути взаємопов'язані в межах ЄС, а інформація бути доступною для публіки та інших держав-членів, передбачає розкриття інформації про філії компаній з інших держав і навпаки

2. На підставі Директиви (ЄС) 2019/2121 про транскордонні перетворення, злиття та поділи, яка доповнює й змінює Директиву 2017/1132 у частині транснаціональних (cross-border) конверсій, злиттів та поділів компаній, передбачається встановлення гармонізованих процедур для cross-border conversions (зміна юрисдикції юридичної особи) і cross-border demergers / divisions (транснаціональні поділи компаній) у межах ЄС. Зобов'язання щодо розкриття проекту операції, надання звіту для акціонерів, служб працівників, незалежного експертного звіту, оприлюднення відомостей у реєстрах тощо. Підтримка принципу once-only – тобто інформація, що вже є в певних реєстрах, не повинна вимагатися повторно під час трансакцій. Забезпечення захисту акціонерів, кредиторів, працівників під час транснаціональних операцій, механізми перегляду, оскарження та відповідальність.

Гнучкість для держав – можливість виключати певні компанії з застосування директиви (наприклад, ті, що вже перебувають у ліквідації або заінтересовані в інших процедурах). Таким чином, директива встановлює новий стандарт юридичної мобільності компаній у межах ЄС і підвищує вимоги до процедур, прозорості та захисту сторін.

3. Узгодження з Директивою щодо цифровізації корпоративних процедур, таких як Директива (ЄС) 2025/25 передбачає кілька важливих новацій та вимог:

- розширене використання цифрових інструментів. Директива має на меті «додатково розширити та модернізувати використання цифрових інструментів і процесів у корпоративному праві»;

- підключення реєстрів / міжреєстрова взаємодія. Обмін даними між бізнес-реєстрами через BRIS (Business Registers Interconnection System);

- передача інформації між реєстрами власників (beneficial ownership), бізнес-реєстрами та реєстрами неплатоспроможності / банкрутства (insolvency registers) – для полегшення контролю й прозорості;

- цифрова європейська довіреність (Digital EU Power of Attorney). Введення шаблону цифрової довіреності, що дозволяє призначати представника для крос-кордонних процедур без необхідності апостилю або перекладів;

- європейський сертифікат компанії (EU Company Certificate). Стандартизований документ, що засвідчує статус компанії, з мінімальним змістом (назва, юридична адреса, юридичні представники тощо), який має бути доступним в усіх офіційних мовах ЄС, і видаватися або витягуватися з національного реєстру чи через міжреєстрову систему;

- превентивні перевірки та контроль при створенні / змінах. Директива вводить вимоги до «законності перевірки» (preventive controls, legality checks) під час реєстрації компаній чи змін у статуті;

- Оновлення інформації, строки, відповідальність. Необхідність підтримувати інформацію про компанію актуальною та в рамках встановлених строків. Можливість санкцій чи відповідальності за невиконання цих вимог.

4. Норми Директиви 2006/43/ЄС щодо обов'язкового аудиту та посилення корпоративного управління передбачають визначення статусу «statutory auditor» (аудитор, який має право здійснювати обов'язковий аудит) та «audit firm». Система схвалення (approval), кваліфікацій та освіти аудиторів, вимоги до доброчесності та професійної компетентності. Реєстри (public registers) аудиторів та аудиторських фірм, оновлення інформації, публічність цих реєстрів. Принципи незалежності, етики, обмеження щодо неаудиторської діяльності, обговорення із комітетом з аудиту (audit committee), ротація ключового аудитора тощо. Системи забезпечення якості (quality assurance), заходи контролю якості аудиторської діяльності. Системи розслідування та санкцій (investigations, penalties) у разі порушень. Особливі положення для публічно значущих підприємств (public-interest entities – PIEs): більший рівень прозорості, аудит комітети, ротація, конфлікти інтересів тощо.

Європейське корпоративне право приділяє велику увагу захисту інвесторів, особливо міноритарних акціонерів, для підвищення довіри до бізнес-середовища. Гармонізація вимагає посилення гарантій проти зловживань з боку мажоритарних акціонерів, чітке регулювання угод із заінтересованістю та угод про набуття значних активів та спрощення доступу до інформації та права оскарження рішень.

І нарешті, одним із наріжних каменів європейського регулювання є забезпечення прозорості кінцевих бенефіціарних власників (КБВ). Українське законодавство вже впровадило реєстри КБВ, але гармонізація вимагає вдосконалення механізмів перевірки, оновлення та доступу до цієї інформації, узгоджуючи їх із системою BRIS (Business Registers Interconnection System) ЄС. Це критично важливо для боротьби з відмиванням коштів та фінансуванням тероризму.

Дотримання Копенгагенських критеріїв та виконання Угоди про асоціацію вимагає повного прийняття *acquis communautaire* (правової системи ЄС). Без гармонізованого корпоративного права Україна не може бути повноцінною частиною єдиного ринку ЄС. Післявоєнне відновлення України потребуватиме масштабних іноземних інвестицій. Європейські стандарти корпоративного права гарантують інвесторам:

- правову визначеність та передбачуваність правил гри.
- високий рівень захисту прав власності та прав інвесторів.
- прозорість бізнесу, що знижує ризики шахрайства та корупції.
- зниження транзакційних витрат для компаній, які працюють як в Україні, так і в ЄС.

Боротьба з корупцією та деолігархізація вимагає прозорості структури власності, посилення корпоративного управління та незалежний аудит є ключовими інструментами для: розриву зв'язків між політикою та бізнесом, створення рівних умов для всіх учасників ринку та виведення економіки з тіні.

Гармонізація корпоративного законодавства України з правом ЄС є не лише вимогою Угоди про асоціацію, а й передумовою сталого економічного розвитку, залучення інвестицій та забезпечення правової держави. Цей процес має міждисциплінарне значення і вимагає постійної уваги з боку як держави, так і наукової спільноти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Директива Європейського Парламенту і Ради (ЄС) 2017/1132 від 14 червня 2017 року щодо деяких аспектів корпоративного права (кодифікація). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_014-17#Text.

2. Директива 2006/43/ЄС Європейського Парламенту та Ради про обов'язковий аудит річної звітності та консолідованої звітності, що вносить зміни до Директив Ради 78/660/ЄЕС та 83/349/ЄЕС і припиняє дію Директиви Ради 84/253/ЄЕС. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_844#Text

2. DIRECTIVE (EU) 2019/2121 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 27 november 2019 amending Directive (EU) 2017/1132 as regards cross-border conversions, mergers and divisions. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2019/2121/oj/eng>.

3. DIRECTIVE (EU) 2025/25 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 19 December 2024 amending Directives 2009/102/EC and (EU) 2017/1132 as regards further expanding and upgrading the use of digital tools and processes in company law URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2025/25/oj/eng>

Ситніченко О.М., к.ю.н.,
доцент кафедри правового забезпечення безпеки бізнесу
Державний торговельно-економічний університет,
м. Київ

НАЦІОНАЛЬНІ ДЖЕРЕЛА ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВІДНОСИН ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ

Забезпечення прав, свобод і законних інтересів громадян відноситься до пріоритетних напрямів діяльності органів публічної адміністрації України. Наразі однією із серйозних проблем діяльності таких органів у сфері забезпечення інформаційної безпеки є невизначеність щодо адміністративно-правового механізму регулювання даної сфери. Реалізацію заходів у сфері забезпечення інформаційної безпеки здійснюють відповідні органи публічної адміністрації, які діють на підставі чинного законодавства, що регулює та визначає їх компетенцію у зазначеній сфері. Чітке визначення компетенції даних органів та їх посадових осіб у даній сфері дозволить по-перше, визначити коло суб'єктів публічного адміністрування, по-друге, визначити зміст та межі їх діяльності, по-третє, перелік об'єктів відносно яких реалізуються заходи щодо забезпечення інформаційної безпеки.